ISSN 2181-3035
15/09/2025

ILM-FAN MUAMMOLARI TADQIQOTCHILAR TALQINIDA

RESPUBLIKA ILMIY KONFERENSIYASI

KITOB
TADQIQOT
ILM
TAHLIL
FAN
TA'LIM
YANGI O'ZBEKISTON
INNOVATSIYA
MAKTAB
BUYUK KELAJAK
UCHINCHI RENESSANS

doi
zenodo
CYBERLENINKA
OPEN ACCESS
Google Scholar

@TALQINVATADQIQOTLAR

KONFERENSIYA QATNASHCHILARI:

- TALABALAR
- MAGISTRANTLAR
- DOKTARANTLAR
- YOSH OLIMLAR
- O'QITUVCHILAR

Aniq fanlar
Tabiiy fanlar
Tibbiyot fanlari
Texnika fanlari
Ijtimoiy-gumanitar fanlar
San'at va madaniyat fanlari
Jismoniy tarbiya va sport
Iqtisod fanlari
Filologiya fanlari
Pedagogika fanlar
Psixologiya fanlar

TALABALARNING GRAMMATIK VA DISKURSIV KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING INTERFAOL USULLARI

Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna
Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tilshunoslik sohasidagi taniqli va rivojlanayotgan grammatik va diskursiv kompetentsiyalar ro'yxati keltirilgan. Multiplayer Real vaqtda ingliz tilini interaktiv ravishda o'rgatish qobiliyatiga ega, AmigaOS esa real vaqtda ishlashga moslashtirilgan mashinalar bilan ishlash qobiliyatiga ega. Grammatik kompetentsiya-bu lingvistik kompetentsiyalar to'plami, diskursiv kompetentsiya-bu tilning ona tili sifatida ishlashi, ishlashi va ishlashi kontekstida ta'rifi bilan bog'liq kompetentsiyalar to'plami. Interfaol o'yinlar case stadionlari, rolli o'yinlar, multiplayer simulyatsiyalari, munozaralar va miya simulyatsiyalari kabi interaktiv tadbirlarning bir qismi sifatida o'tkaziladi. Pedagogik tajriba natijalari talabalarga interfaol mashinalarda chet tillarini o'rganish, grammatika va diskursiv tadqiqotlarni o'rganish imkonini berdi. Xususan, maqolada Tyuring Tyuring usuli degan taxminga asoslanib, Tyuring usuliga muqobil sifatida foydalanish mumkinligi aytilgan.

Kalit so‘zlar: xalqaro hamkorlik, ilmiy tadqiqotlar, kommunikativ sifat, grammatik kompetentlik, diskursiv kompetentlik, interfaol metodlar.

Bugungi kunda tibbiy ta'limda talabalarning kasbiy tayyorgarligini ta'minlashda chet tili, xususan, ingliz tilini o'rganish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy tibbiyot amaliyotida xalqaro hamkorlik, ilmiy tadqiqotlarda ishtirok etish, xorijiy adabiyotlardan foydalanish kabi omillar mutaxassisdan tilni samarali va kasbiy darajada o'zlashtirishni talab qiladi. Bu jarayonda talabalarda grammatik va diskursiv kompetentsiyalarini shakllantirish ularning tildagi kommunikativ sifatini belgilaydigan asosiy mezonlardan biri hisoblanadi.

Grammatik kompetentlik – bu tilning morfologik va sintaktik tuzilishlarini to'g'ri qo'llash qobiliyati bo'lib, undan samarali foydalanish orqali aniq va ravon fikr ifoda etiladi. Diskursiv kompetentlik esa nutqning ma'no jihatdan uzviyligi, mantiqiy bog'langanligi va kommunikativ maqsadga mosligi bilan ifoda etiladi. Bu ikki ko'nikma kasbiy chet tilini muloqot vositasi sifatida qo'llashda asosiy ahamiyatga ega.

So'nggi yillarda tilni o'qitishda faol va interfaol metodlarning keng joriy etilishi natijasida talabalarda til vositalarini amaliyotga yo'naltirilgan holda o'zlashtirish darajasi yuqorilamoqda. Jumladan, keys-stadi, simulyasiya, muloqotli rolli o'yinlar, debat, loyiha faoliyati kabi mashqlar talabalarning faol ishtirokini ta'minlab, grammatik va diskursiv ko'nikmalarni bir vaqtda rivojlantirish imkonini beradi.Tilni samarali o'rganishda grammatik va diskursiv kompetentliklar o'z o'rniga ega. Grammatik komponentsiyani birinchi bo'lib Chomskiy aniqlagan va bilish qoidalarini va nutqni talaffuz qilish qoidalarini o'rnatdi. Professional nutq o'zingizni ifoda etish uchun aniqlik, ravonlik va sintaksisni talab qiladi. Diskursiv kompetentsiyani esa mantiqiy bog'langan va kommunikativ vazifalarga yo'naltirilgan nutqni qurish qobiliyati bo'lib,talabaning kasbiy vaziyatlarda fikr yuritish va muloqotda qatnashish samaradorligini belgilagan**.**

Tibbiy ta'lim tizimida ushbu ko'nikmalar nafaqat chet tilidagi axborotni qabul qilish, balki muloqot jarayonida undan samarali foydalanish, ya'ni diskurs doirasida nutqni tashkil qilishni ham talab qiladi. Shu sababli, grammatik va diskursiv kompetentliklarni interfaol mashqlar orqali shakllantirish dolzarb metodik vazifa sifatida namoyon bo'ladi.Tibbiy ta'lim talabalarining grammatik va diskursiv kompetentsiyalari rivojlantirish uchun mashg'ulotlar jarayonida quyidagi interfaol texnologiyalardan foydalanish mumkin:

- **Gap-fill exercises** (bo'sh joyni to'ldirish) – grammatik tuzilishlarni mustahkamlashga xizmat qiladi.
- **Reconstruction tasks** (dialog va matnni qayta tiklash) – kontekstga asoslangan grammatik fikrlashni rivojlantiradi.

- **Dialogue simulation** (sts enariy asosida muloqot) – talabalarda diskursiv izchillikni shakllantiradi.
- **Case study** (vaziyat tahlili) – kasbiy holatlarda grammatik va diskursiv faoliyatni talab qiladi.
- **Debate** (muammoli fikrlash) – til vositalarini tanlash, dalil keltirish va mantiqiy nutqni tashkil qilishga xizmat qiladi.

Bu mashqlar amaliy darslarda tizimli ravishda qo'llanildi va maxsus tibbiy kontent (mavzu: anatomy, symptoms, diagnosis, treatment) asosida moslashtirildi. Olib borilgan amaliy mashg'ulotlar natijalari bo'yicha shuni ta'kidlab o'tish kerakki, tibbiy ta'lim tizimida talabalarning grammatik va diskursiv kompetentliklarini rivojlantirish uchun interfaol mashqlardan maqsadli va tizimli foydalanish yuqori samara berayotganini ko'rsatadi. Interfaol usullar orqali talabalar nafaqat tilning grammatik tuzilishlarini yaxshi o'zlashtira oladi, balki kasbiy vaziyatlarda muloqot qilish, izchil va mantiqiy fikr yuritish, kasbiy nutqni mukammal tashkil etish qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Amaliy mashg'ulotlarda foydalanilgan mashqlar tizimi – debat, keys-stadi, stsenariyli dialoglar va simulyativ topshiriqlar – talabalarni nutqiy faollikka undaydi, ularning tilga nisbatan ijodiy yondashuvini kuchaytiradi va kommunikativ qobiliyatlarini oshiradi. Bu esa talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida chet tilini samarali va maqsadga muvofiq qo'llashini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, tibbiy ta’limda chet tilini samarali o‘zlashtirish uchun grammatik va diskursiv kompetentliklarni rivojlantirish muhimdir. Interfaol mashqlar talabalarda grammatik bilimlarni nutqda qo‘llash, muloqotni izchil tashkil etish hamda fikrlash tezkorligini shakllantiradi. Shuningdek, dars jarayonida professional kontentga asoslangan, ijodiy va muloqotga yo‘naltirilgan muhit yaratish lingvistik faollikni oshiradi. Shu bois, interfaol mashqlar asosidagi metodika dolzarb va samarali yechim hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Zimnaya I. A. Asosiy kompetentsiyalar-ta'lim natijalarining yangi paradigmasi // bugungi kunda oliy ta'lim. – 2003. – №5. 34-42 betlar.

2. Xutorskaya A. V. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim paradigmasining tarkibiy qismi sifatida asosiy vakolatlar / / Xalq ta'limi. – 2003. – N2. 58-64 betlar.

3. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing // Applied Linguistics. – 1980. – Vol. 1, No. 1. – P. 1–47.

4. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax. – Cambridge, MA: MIT Press, 1965. – 251 p.

5. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 270 p.

6. Bim I. L. Chet tillarini o'qitishning nazariy asoslari. - Moskva: ruscha so'z, 2001 yil. - 233 b.

7. Hamraeva F. Sh. Kasb-hunar ta'limi tizimidagi chet tili: integrativ yondashuv. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. - 216 b.

8. Abdukarimov A. A., Sharipova Z. M. Notekis universitetlar talabalarida diskursiv kompetentsiyani rivojlantirish metodikasi / / yosh olim. – 2021. – №5 (347). 214-217-betlar.

9. Nazarova N. T. Tibbiyot universitetlari talabalarining kasbiy chet tilidagi kompetentsiyasini shakllantirish muammolari / / zamonaviy ta'lim: mazmuni, texnologiyasi, sifati. – 2020. – ?1. 78-84 betlar.

10. Ganieva Z. M. Talabalarning kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari / / pedagogika masalalari. – 2022. – ?12. 94-99 betlar.

	FAOLLIGINI ANIQLASH USULLARI Umidjon Xasanov Komiljon o‘g‘li	
36.	RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA INNOVATSION SALOHIYATNI BAHOLASH VA TAHLIL Nabiyev Saidaxrorxon Dilmurod o‘g‘li	156
37.	OLIY TA’LIM TALABALARIDA SUN’IY INTELLEKT ASOSUN’IY INTELLEKTDA TALAFFUZ VA OG‘ZAKI NUTQNI RIVOJLANTIRISH USULLARI Sobirova Zilola Kamoldin qizi	159
38.	SOIL PROPERTIES OF NEWLY IRRIGATED SEROZEM-MEADOW SOILS BY ELEVATION LEVEL BASED ON GAT TECHNOLOGY Normatov Yodgor Mamanazarovich Baxodirov Zafar Abduvalievich Tursunov Shodmon Tog’aevich	164
39.	PEDAGOGIKA FANI KONSEPSIYASI ASOSIDA MA’NAVIY-AXLOQIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHGA DOIR METODIK YONDASHUVLAR Abdullayeva Malika Ravshanbekovna	169
40.	O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TASHKIL ETILGAN SIYOSIY PARTIYALAR LOGOTIPLARI Tilaboldiyeva Marg'uba Qo'ldash qizi	173
41.	TA’LIMDA FANLARNI INTEGRATSIYALASH TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI Qurbanov Mirzaahmad Yusupova Kamola Fozilxonovna	183
42.	TALABALARNING GRAMMATIK VA DISKURSIV KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING INTERFAOL USULLARI Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	189
43.	TIJORAT BANKLARIDA AHOLI DEPOZITLARINING XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH STRATEGIYALARI Erkinova Gulchehra Erkinovna	193
44.	ZARAFSHON VOHASI TURKMANLARI Bobonorova D.	197
45.	TIL BIRLIKLARINING IYERARXIK TUZILISHI: FONEMADAN DISKURSGACHA BO’LGAN BOSQICHLAR Asanova Sarvara Suyuntbek qizi	200
46.	YOSHLARNING HUQUQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISH Feruza Lutfullayeva Abduvaliyeva Ziyoda G‘ayratjon qizi	205
47.	ADOLAT YO‘LIDA SO‘NMAS CHIROQ Feruza Lutfullayeva Abduvaliyeva Ziyoda G‘ayratjon qizi	208
48.	BRAND PREFERENCES AFFECT THE THRESHOLD FOR PERCEPTUAL AWARENESS Abdullaeva Yulduz Saydullo qizi	211
49.	ASSESSMENT OF QUALITY OF LIFE IN CENTRAL PERIPHERAL COCHLEOVESTIBULAR VERTEBROBASILAR INSUFFICIENCY Rakhmatullaeva Gulnora Kutbitdinovna Berdieva Kamola Akhatovna	215
50.	“YAXSHILIK VA YOMONLIK” KONSEPTINING MAQOLLAR ORQALI IFODALANISHI Burqutbayeva Muhayyo Toir qizi	219